

Říkejme „forcing“!

V oboru *Climate science* (český ekvivalent nemáme, není to klimatologie) se stále setkáváme s pojmem *Radiative forcing*, „RF“. Ale i se synonymem *Climate forcing*, a dále pak s jeho složkami *Anthropogenic forcing*, *Aerosol forcing*, *Greenhouse gas forcing*.

Když se v únoru a březnu 2007 finalizoval první český překlad (akademický, vzniklý na MFF UK) AR4 - SPM WGI, diskutovali jsme, jak RF nazývat česky.

Autoři i prof. Rudolf Brázdil se shodli, že tomu říkají *Radiační působení* a že jiná vyjádření neužívají. Já jsem tehdy do textu zavedl alternativně i *forcing*, jednoslovně či s adjektivy. Ale v konečném znění překladu jsme to už vypustili. Stejně se pak pro RF používá jen „radiační působení“ i v překladu „vládním“, jak jsou oba překlady dostupné v adresáři

https://amper.ped.muni.cz/gw/ipcc_cz/.

Jen v Glosáři (ze Čtvrté hodnotící zprávy, dílu Souhrnná zpráva) jsem na konec překladu hesla https://amper.ped.muni.cz/gw/ipcc_cz/gloss_en_cz.html#radiační_působení doplnil: („Ovlivnění“ by mohlo být výstižnější než „působení“, nicméně české názvosloví se již ustálilo; poznámka překladatele.)

Měli bychom si konečně přiznat, že onen termín nebyl šťastně zvolený. Nelze totiž říci: „radiační působení CO₂“, máme-li na mysli působení jen toho dodatečného množství oxidu uhličitého přidaného do ovzduší lidskou činností. Muselo by se psát „radiační působení *přidaného* CO₂“ místo prostého „RF oxidu uhličitého“, podobně taky „radiační působení *změny výkonu* Slunce“ místo „sluneční forcing“. Slunce i CO₂ působí samozřejmě radiačně velmi mohutně, veličina RF ale udává jen změnu oproti nějakému někdejšímu stavu, obvykle období kolem r. 1750.

Začátkem roku 2007 neexistovaly neanglické verze hesla Wikipedie: Radiative forcing. Francouzská [Forçage radiatif](#) v počáteční rudimentární podobě je až z léta toho roku, německá [Strahlungsantrieb](#) až z r. 2008. Oba termíny jasně naznačují, že jde o nový popud, nikoliv o nějaký souhrnný vliv slunečního záření a atmosféry na poměry na Zemi. České slovo „[forsáž](#)“ dávno znají všichni, co něco vědí např. o stíhačkách, takové přídavné spalování je tuze daleko slyšet, ba i vidět. Sousloví „*Radiační forsáž*“ je patřičně emotivní, těžko může budit dojem, že jde o něco nevýznamného, ač je to „jen nějakých pár wattů“ na metr čtvereční.

Polsky začalo to heslo už 2006, lépe 2008, [Wymuszanie radiacyjne](#). I to je výmluvné.

Náš český Meteorologický slovník, nic o „působení“ neříká. Ale po volbě písmene F nabízí forcing, tož se jich držíme: <http://slovník.cmcs.cz/vyklad/cs/f>

Jan Hollan, 2025-04-09, pro interní seminář CzechGlobe konaný 11. dubna